

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань економічного розвитку

27 березня 2024 року

Веде засідання голова Комітету НАТАЛУХА Д.А.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, наче є у нас кворум, так, колеги?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Так.

РУЩИШИН Я.І. Вітаю, шановні колеги, щось у нас із зв'язком недобре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вітаю, Ярославе Івановичу.

Чутно всім?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Так. Чути!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Супер.

Друзі, давайте тоді починати. Окей.

Значить, у нас сьогодні в режимі відеоконференції і в гібридному Ігор Петрович, дякую, що ви так відповідально поставились до цього. Це дуже правильно.

У нас порядок денний складається з двох питань плюс "Різне".

Перше питання - це презентація проекту Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого та середнього підприємництва на період до 2027 року. Там запрошені Соболев Олексій Дмитрович, заступник Міністра економіки, і Палазов Олександр Віталійович, Директор департаменту регуляторної політики та підприємництва Мінекономіки.

Друге питання - це проект Закону про внесення змін до Закону України "Про авторське право і суміжні права" для забезпечення та реалізації освітнього процесу ресстр. № 10082. Там наш колега Калаур надсилав лист з проханням невідкладно його розглянути.

І третє - "Різне".

Чи будуть зауваження щодо порядку денного, колеги?

КУБІВ С.І. Є пропозиція, пане голово, друге питання розглянути першим, а перше - другим.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я не проти. Єдине, Степане Івановичу, що у нас якщо не буде там якоїсь тривалої дискусії по другому питанню, там цей закон, він такий крихітний, ну законопроект. То давайте, якщо є згода колег, таким чином можливо прийняти його за основу...

КУБІВ С.І. ...трошки дотичний до певних речей, так?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так.

КУБІВ С.І. Навіть якщо ми його сьогодні винесемо в зал, то зал не підтримає його. Вибачте, не підтримає. Його треба доопрацювати. Краще зробити один раз добре, ніж... Там є нюанси, розумієте? Там чому, пане голово, я це говорю, бо коли ми говоримо на сьогоднішній день про дослідництво, наприклад там, чи про науку в цілому, ну то треба дивитися трошки ширше ніж ми сьогодні маємо. Це раз.

А друге важливе питання, що не підтримає комітет ЄС. І коли ми сьогодні говоримо про кроки Директиви і тут є певні нюанси доопрацювання по європейських, ну мені здається, це неправильно. І Міністерство економіки чітко навіть само написало, що умови доопрацювання. Мені здається, якщо ми виносимо в зал і не отримуємо голосів, це говорить не про якість нашого комітету. Це порада.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У мене тоді пропозиція, колеги. Зважаючи на те, що сказав Степан Іванович, я так розумію, що є там необхідність уточнити це з Комітетом євроінтеграції. Давайте поставимо першим 182, приймемо рішення на перенесення його розгляду на інше засідання комітету, а за цей час якраз проговоримо більш детально і з Комітетом євроінтеграції, і з авторами, і з іншими учасниками цього процесу. Підходить така пропозиція?

КИЦАК Б.В. Є пропозиція в "Різному" проголосувати звернення до Кабінету Міністрів України щодо позиції до законопроекту про ринок деревини, який зараз готується і вже на фінішній лінії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, це в "Різному" ми зробимо, це не питання.

Колеги, по порядку денному тоді давайте так і зробимо. Першим - проект Закону 182, другим - презентація проекту Стратегії відновлення і далі "Різне". Якщо ніхто не заперечує, я тоді ставлю на голосування відповідну пропозицію. Прошу голосувати.

Буймістер.

Кисилевський.

КИСИЛЕВСЬКИЙ Д.Д. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кицак.

КИЦАК Б.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колтунович.

Кубів.

КУБІВ С.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лічман.

Магомедов.

Маріковський.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Маріковський – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Марчук.

МАРЧУК І.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мовчан.

МОВЧАН О.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наталуха – за.

Руцишин.

РУЩИШИН Я.І. За.

ЛІЧМАН Г.В. Колеги, вибачте. Я – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Лічман – за.

Ганно Василівно, дякую.

Таруга.

ТАРУТА С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шевченко.

ШЕВЧЕНКО Є.В.За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Янченко.

Дякую, колеги. Всі – за.

Я тоді по першому питанню, як ми щойно проговорили, по проекту Закону 182 пропонував би за результатами обговорення ухвалити рішення.

КУБІВ С.І. Пане голово, я сформулюю, якщо можна.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте, Степане Івановичу.

КУБІВ С.І. Дивіться, шановні колеги, це внесення зміни до Закону "Про авторське право і суміжні права". Це важливий законопроект, де ми вносимо зміни. Ми повинні орієнтуватися на Директиви ЄС 2001/29 і 2019/790. Відповідно треба максимально врахувати положення тих директив. Це перше.

Друге. Коли мені МОН говорить про зауваження і пропозиції, вони є суттєві. І тут треба врахувати, що крім освітньої, є наукова і дослідницька діяльність, і вони не мають самостійного економічного значення. І пропоновані проектом норми повинні узгоджуватися, вони є трошки різношерстими. І враховуючи ті три позиції, які я сказав, я би дійсно вважав доопрацювати, щоб ми в залі мали однозначну підтримку. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Степане Івановичу. Прийнято.

Колеги, я тоді, якщо не заперечуєте, враховуючи озвучене нашим колегою Кубівим і за результатами обговорення, ставлю на голосування пропозицію перенести розгляд проекту Закону 10082 на інше засідання комітету. Прошу голосувати.

Буймістер.

Кисилевський.

КИСИЛЕВСЬКИЙ Д.Д. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кицак.

КИЦАК Б.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колтунович.

Кубів.

КУБІВ С.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лічман.

ЛІЧМАН Г.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лічман – за. Дякую.

Магомедов.

Маріковський.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Маріковський – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Марчук.

МАРЧУК І.П. За - Марчук.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мовчан.

МОВЧАН О.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наталуха – за.
Руцишин.

РУЦИШИН Я.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тарута.

ТАРУТА С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шевченко.

ШЕВЧЕНКО Є.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Янченко.

Дякую, колеги. Всі – за.

Ігорю Петровичу, я тоді вас як голову профільного підкомітету попрошу далі провести, напевно, засідання разом з Олексієм Дмитровичем щодо обговорення питання по рекомендаціях для малого і середнього бізнесу. Добре?

Олексію Дмитровичу, вам тоді слово. Будь ласка.

МАРЧУК І.П. Добрий день, шановні колеги! Давайте попросимо Олексія Дмитровича нам доповісти, презентувати стратегію і далі, якщо у когось будуть питання, будемо обговорювати основні положення. Дякую. Прошу вас, Олексію Дмитровичу.

СОБОЛЕВ О.Д. Дуже дякую, шановні члени комітету, за запрошення.

Ми зараз розробляємо, виставили на публічне обговорення проект Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації МСБ. Представляємо вам його сьогодні і будемо дуже вдячні за вашу участь в її розробці. Зараз запусчу презентацію.

Ми розробляли стратегію разом з Міністерством цифрової трансформації, Київською школою економіки і, власне, зараз вона на етапі публічного обговорення. До війни малий і середній бізнес мав 60 відсотків доданої вартості ВВП. Звісно, тенденції у нас негативні через війну, і стратегія направлена на те, щоб скоординовано представити план вирішення оцих проблем основних, які заважають бізнесу, з тими ресурсами, які у

нас є. Ресурси не лише державні, а і різноманітних наших міжнародних партнерів. Дуже багато донорських проектів, які видають різноманітні гранти і так далі. Тому ця стратегія в тому числі – це такий дороговказ і для нас, для урядової політики, для державного сектору і для інших донорів, щоб ми сфокусовано вирішували саме ті проблеми, які пріоритетні, бо ресурсів на все вистачати не буде.

Тут можете подивитися загальні відповіді, як вони змінювалися від того, що відчуває бізнес. Станом на вересень 2023 року два відсотки підприємств не відновили свою діяльність, 90 відсотків підприємств обмежили свою діяльність. Але ми знаємо, що 90 відсотків тих, хто зупинився, вони відновились. І як наслідок недостатньо оптимальне бізнес-середовище спричинило негативний вплив на інтереси інвесторів і притік капіталу.

Про що ця стратегія? Вона має відповісти на актуальні запити бізнесу, сформувати спільне бачення, забезпечити прогнозованість політики і створити механізми для управління нашою майбутньою діяльністю. Вона так само виконує рекомендації Європейського Союзу в межах розширення ЄС, і це один з індикаторів плану України. Коли вона в нас буде, нам здається, що ця координованість і пріоритетизація, і більше фокусування на окремих найбільш важливих напрямках призведе до залучення додаткових інвестицій, які наразі до нас не надійшли.

Тепер як ми думаємо про МСБ в рамках цієї стратегії, що МСБ має стати рушієм економіки і джерелом інновацій, і опорою регіонального лідерства. Якщо знову-таки говорити з нашими міжнародними партнерами, всі згадують про те, що власне Україна дивовижно resilient або стійка і оцю стійкість якраз МСП і забезпечує. Тому підкріплення цього і фокусування, мені здається, буде важливим в рамках цієї стратегії. І ми маємо трансформувати державну політику, щоб забезпечити системну підтримку МСБ і усунути ті перешкоди, які існують, і так само стимулювати інноваційний розвиток МСБ на майбутнє.

У нас є 4 головні компоненти у цій стратегії, які кожен розбивається на 3-4 підкомпоненти. Перше – це відновлення та полегшення ведення бізнесу. Далі – це інноваційний розвиток, цифрові трансформації і зелений перехід. Третій компонент – це людський капітал. І четвертий – це посилення глобальної конкурентоспроможності якраз для стимулювання експорту.

Якщо говорити про перший компонент, доступ до капіталу та ресурсів, це відновлення та полегшення ведення бізнесу. Тут є два підкомпоненти: це доступ до капіталу і друге – це дерегуляція. Для того щоб відновити діяльність, компаніям потрібні як кредитні засоби, так і капітал. Для того щоб капітал залучити, їм потрібні там і

міжнародні партнери, і спеціальне фондування. Нам потрібні спеціальні фінансові інструменти для цього, починаючи з 5-7-9, і різні інші фонди, які допомагають надавати це фінансування. І так само ресурси МСБ можуть надходити через державні закупівлі і вирішення питань в межах банкрутства, тому що це дозволить впорядкувати ті бізнеси, які на межі, повернути їх в оборот і зробити їх bankable. Активи не будуть простоювати.

Дерегуляція – це полегшення ведення бізнесу з цього. Потрібно робити цифровізацію, потрібно прибрати, скасувати ті акти, які накладають якісь додаткові витрати без якихось доходів, які потрібні для держави. Єдині правила щодо початку дії нових актів є інвойсинг в тому числі.

Так само у нас в ході цих завдань, наприклад, є завдання скорочення вдвічі частки непрацюючих кредитів в секторі МСБ, зараз у нас 55 відсотків і нам потрібно зрозуміти, як вирішити цю проблему.

У наступному блоці – сприяння інноваційному розвитку – у нас є три підзадачі. Це інноваційна діяльність. Для цього нам потрібне створення регіональних та галузевих кластерів згідно з пріоритетами, визначеними стратегією інноваційної діяльності, запровадження програм співфінансування для фінансування R&D досліджень українських, для того щоб українські бізнеси могли бути інноваційними і залучити в це українські університети, щоб власне і в університети додавали до ВВП і не були окремо відірвані від українського бізнесу.

І нам потрібно розширити грантові програми, для того щоб МСП могли брати на себе більший ризик, для того щоб власне розробляти ці інновації.

Другий компонент – це посилення цифрової трансформації. Ми додаємо можливості, легкості, для того щоб впроваджувати ці цифрові трансформації для МСП шляхом програм на гарні цифрові рішення, переведення більшості державних послуг у Дії, спрощення укладання електронних контрактів і гранти на кібербезпеку на ШІ та на великі дані.

І наостанок. Тут стимулювання "зеленого" переходу. Потрібен запуск спеціальної програми фінансової підтримки, які спеціалізуються на переробці відходів, програми ваучерів для проведення професійних енергоаудитів, для того щоб запуснути цілі ринки. Підняти обізнаність малого, середнього бізнесу про власне можливості в "зеленому" переході, що необхідно зробити і який бізнес там можна робити через різноманітні семінари, і побудова нових бізнес-моделей для цього. І так само тут потрібно надавати різноманітні гранти для того, щоб стимулювати цю діяльність.

І наступний пункт – це розвиток людського капіталу і культури підприємництва. Тут дуже багато заходів, тому що це дуже комплексне велике питання. Нам потрібно запускати програми перепрофілювання і перенавчання людей, тому що ринок роботи структурно зараз змінюється через повномасштабне вторгнення.

Створення програм підтримки українців, які готові повертатися зараз, об'єднання тих програм "Є" в якісь системні, великі програми, для того щоб більше людей могло повертатися. Програми залучення фахівців, які затребувані МСП в тих чітко сферах і кваліфікаціях, які зараз ринок не встигає перепрофілювати. Розширення програми "E-Residency", запуск цільових і грантових навчальних програм з підтримки підприємництва для всіх категорій населення, для того щоб підприємництво поширювалося всередині країни. Надання субсидій і інтеграція в європейські програми з підтримки підприємництва, наприклад, як європейська премія з розвитку підприємництва, розширення "Дія. Бізнес".

Наступна сфера – це експорт, посилення глобальної конкурентоспроможності. Нам потрібно розширити доступ до ринків і до ринків ЄС в першу чергу. Для цього нам потрібно збільшити доступ до програм ЄС, інтеграція в європейські підприємницькі мережі, створення більшого обсягу партнерств з європейськими компаніями, утворення МСБ аташе, які власне займаються там системно, регулярно подібною діяльністю для поєднання оцих ланцюжків і вбудову наших МСБ в європейські.

Так само нам потрібно перенавчити і навчити українських підприємців працювати по правилах ЄС, тому що умови єдиного ринку з ЄС будуть однакові як для експортних операцій, так і операцій всередині країни. То люди всі мають розуміти, яким стандартам вони мають відповідати, навіть якщо вони не збираються працювати на зовнішніх ринках. І розширення фінансової підтримки через підключення до там великих програм ЄС і збільшення доступу до їх комерційних платформ, щоб продавати не лише там в Європу, а й по всьому світу.

Тепер в стратегії також вказані ключові показники, на які стратегія направлена для того, щоб таргетувати. Це і частка суб'єктів МСБ в загальному обсязі доданої вартості, і обсяг реалізації, і місце України в інноваційному індексі, і значення показника підприємницької свободи, це частина Economic Freedom Index, кількість осіб найманих і так далі.

Так, тепер з 25 січня проект стратегії опублікований, ми зараз збираємо коментарі і проводимо "круглі столи". Мабуть, на наступних тижнях будемо проводити більш широке обговорення, тому що вже коментарі зібрані. І ми отримали, врахували позиції та

зауваження від 17-и ЦОВВ, 6-и ОДА, 11-и ГО і бізнес-асоціацій, 8-и партнерів і 21 громадянин окремо надсилав свої пропозиції.

Що ми додали з тих пір, як стратегія була опублікована? Трохи більше концентрації на 5-7-9 для МСП, це власне і є політика уряду зараз, тут ніяких розходжень немає.

Окремо нові засоби фінансування, дуже просили розвивати цей ринок, і це ми так само підсвічуємо в стратегії. Додаткові заходи по дерегуляції та зменшенні тиску, регіональні стратегії, це інклюзія для вразливих категорій, краще прописано, і там соціальне підприємництво, і про банкрутство я так само вже згадував, це була одна з пропозицій, які були враховані під час доопрацювання.

Що ми плануємо? До 12 квітня хочемо провести "круглі столи" з бізнес-асоціаціями, регіонами, для того щоб визначити, що можна врахувати, які важливі теми підсвітити. Протягом квітня-травня провести формальне узгодження всередині Кабінету Міністрів і до кінця травня прийняти стратегію, для того щоб в Берліні на Ukraine reform conference 11 червня її презентувати разом з конкретними кроками, діями, проектами, не знаю, якимось підприємницьким метчмейкінгом, який вже підтверджує, що стратегія виконується по напрямкам, які освітлені в стратегії, вже відбуваються якісь дії. Для цього ми так само говоримо і з німцями, і з іншими країнами, для того щоб якісь конкретні дії підвести додаткові під цей івент, може додаткові фонди, додаткові там програми підтримки, додаткові програми поєднання підприємців, які можна оголосити на цьому івенті, які будуть відповідати спільній стратегії. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олексію Дмитровичу.

Колеги, я от все-таки перепрошую, попрошу Олексія Васильовича головувати надалі на засіданні цього комітету, а сам змушений буду відключитись. Перепрошую.

Дякую за доповідь. Та інформація, єдине, що попрошу, якщо можна, її просто розповсюдити серед членів комітету. Олексій Васильович тоді буде головувати.

Далі веде засідання заступник Голови Комітету Мовчан О.В.

МОВЧАН О.В. Дякую, Дмитре Андрійовичу. Успішної роботи.

Шановні колеги, давайте тоді до питань до заступника міністра.

МАРЧУК І.П. Якщо дозволите, Олексію Васильовичу, я би хотів до 5 хвилин взяти, щоб прокоментувати.

МОВЧАН О.В. Ігорю Петровичу, ви як голова профільного підкомітету можете навіть більше, з радістю.

МАРЧУК І.П. Дякую, Олексію Васильовичу. Дякую, шановні колеги. Ну перш за все я хочу подякувати Олексію Дмитровичу за виконану важливу роботу по підготовці стратегії і особливо за те, що ви застосовуєте такий принцип широкого обговорення, що є ознакою дуже позитивних зрушень, адже питання залучення різних категорій підприємців до розробки нормативно-правових актів, які регулюють і впливають на діяльність мікро і малого бізнесу, це є однією з проблем, які я постійно чую від представників МСБ. Тому дякую за цю практику. Я вас не бачу. А! Ви є. Бачу. Дякую.

Загалом стратегія, на мій погляд, в цілому відповідає інтересам українського мікро і малого бізнесу. І що треба відмітити? Те, що вона переважно заснована на ключових нормативних актах, прийнятих в Європейському Союзі, а саме на Стратегії МСБ для сталої і цифрової Європи від 2020 року, акта, але він в європейській спільності називається Законом про малий бізнес в Європі, "Спочатку думай про малих", від 2008 року, та Європейській хартії малих підприємств, до якої Україна доєдналася ще у 2008 році.

Разом з тим, у мене є певні коментарі позитивні і не дуже щодо запропонованої Міністерством економіки стратегії. Ну перш за все в базовому варіанті стратегії, з якою я ознайомився, я, на жаль, не побачив отакий ключовий деклараційний акцент на тому, щоб на самому високому політичному рівні та безпосередньо Міністерством економіки підмітити ту провідну роль, яку МСБ відіграють у суспільстві та в економіці України в цілому, зокрема у забезпеченні зайнятості населення, інноваційному та технологічному розвитку, а також трансформації сировинної моделі, на жаль, української економіки на індустріальну і постіндустріальну. Тим більше, що якщо ми звернемо увагу на те, що, я би сказав, червоною лінією проходить через всі нормативні акти в Європі, то не раз вже Європейська рада акцентувала на важливості проведення великої політичної ініціативи, як вони це називають, для повного розкриття потенціалу мікромалого бізнесу. Я маю надію, що нова економічна політики та економічна платформа, про яку говорив і Президент України, і Перша віцепрем'єрка та міністр економіки Юлія Свириденко, є проявом саме такої великої політичної ініціативи. Але в будь-якому разі я пропоную, щоб оцей акцент

був зроблений в стратегії безпосередньо. Більше того, така велика політична ініціатива буде стимулювати і впливати на проактивну економічну діяльність з боку населення України. Але, на жаль, я теж не знайшов у вашому варіанті стратегії на відміну від того, що зазначено в європейських нормативних документах, саме стимулювання самозайнятості, стимулювання економічної проактивності громадян, які є в принципі першим етапом еволюційної траєкторії розвитку підприємництва. Прошу звернути на це увагу.

Також важливим є диференціювання підходів до підприємців різної категорії, адже проблематика і підтримка на етапі мікропідприємництва, малого підприємництва – це величезна різниця від проблематики і необхідного рівня засобів підтримки, які, наприклад, вимагає середній і великий бізнес. Я вже про це не раз говорив, але думаю, що для шановних колег і для вас, з комітету, вважаю, що це важливо – диференціювати підходи.

Також важливим є те, що, на жаль, у стратегії я не побачив позицію Міністерства економіки щодо збереження спрощеної системи оподаткування. Мені здається, що відсутність чіткої зрозумілої позиції в цьому питанні шкодить довірі з боку підприємницького середовища і спільноти до безпосередньо міністерства та безумовно тих позитивних ініціатив, прикладом яких є стратегія, яку ми сьогодні обговорюємо. Тому хотілося б розуміти і бачити акцент, що спрощена система, система оподаткування, як по суті ключовий акселератор збільшення економічної проактивності має бути збережена. На моє переконання, спрощена система дійсно потребує осучаснення і адаптації до європейських реалій. Особливо в частині боротьби з недоброчесними практиками її використання, на жаль, представниками середнього та великого бізнесу. Але ще раз наголошую, має бути чітка, на мій погляд, позиція.

Щодо дерегуляційних ініціатив та загального курсу на зменшення адміністративного навантаження на мікро і малий бізнес. Знову ж таки, у наших європейських колег в європейській спільноті є прекрасні засоби, прекрасні програми, такі як M TESS, MSP TESS, SME - Small and medium size Enterprises TESS. "Спочатку думай про мале", як я вже згадував, лише один раз, до речі, приємно, що ви відмітили це в своїй презентації, цифрове за замовчуванням, програма регуляторної придатності та ефективності "One in one out", "Другий шанс" тощо.

Тому є з чого, як-то кажуть, вибирати і хочеться, щоб наш мікро і малий бізнес теж мав можливість скористатися цими програмами, цими підходами.

Хочу подякувати вам за те, що ви підняли питання підтримки та розвитку культури підприємництва. Дійсно, надзвичайно важлива річ. Але, на мій погляд, її важливо розглядати в контексті популяризації самозайнятості і, ще раз наголошую, економічно проактивної поведінки.

Чому це важливо? Дивіться, у нас надзвичайно низький рівень економізації суспільства. Про що йде мова? Це кількість підприємців відносно до населення тієї чи іншої країни. В Україні менше 5 відсотків, у Сполучених Штатах більше 10 відсотків населення це підприємці. Впевнений, що це і є напевно що запорука успіху економічного рівня, Технологічного, інноваційного розвитку Сполучених Штатів, до якого, я думаю, ми маємо з вами прагнути.

Щодо підходів інклюзивної економіки. Суперважливо суперпотрібний зробити акцент: необхідно залучати економічно проактивних громадян з будь-якої соціально-вікової групи. І це має стати і має бути чітко зафіксовано, що це є пріоритетом нашої держави. Шкільне, молодіжне, жіноче, ветеранське підприємництво, підприємництво осіб третього віку – це 60-75 років. Ніхто в ці роки не хоче відчувати себе якимось соціальним баластом.

Я щойно повернувся із Сумщини. Там у 77 років вдалося разом реалізувати бізнес-проект з виробництва сиров'яленої продукції. Та я такого ентузіазму в молодих не бачу, як бачив у Віктора Григоровича. Тому, будь ласка, зробіть акцент.

І, слухайте, велике прохання, заберіть оцю історію "вразливі групи населення" зі стратегії. Ну, хто вразливий? Ви що, можете надати мені приклад хоча б, м'яко кажучи, того, що жінка не отримала кредит у банку по причині різних гендерних питань? Найдіть, будь ласка, якийсь здоровий синонім (Олексію Дмитровичу, добре?) і заберіть оці "вразливі слої". У нас має працювати інклюзивний підхід: всі мають значення, всі можуть слугувати основою для структурування підприємницької діяльності.

Не побачив, на жаль, ні слова про сімейне підприємництво. Знаєте, що європейська спільнота докладає величезних зусиль для того, щоб саме сімейне підприємництво розвивалося. Так, воно не визначено практично зараз в рамках поточного законодавства, але я думаю, що ми можемо спільно це виправити, цю проблему. Але, будь ласка, зверніть увагу, це надважливо, особливо для непромислових, сільських територій.

Також не побачив нічого про так звану колаборативну гігекономіку або платформну економіку. А ви знаєте, що європейська спільнота, Європейський Союз робить неабиякий акцент на цьому. До речі, в Україні пов'язаних з цифровою економікою, різновидом якої є і платформна економіка, всього-на-всього 3 відсотки. В країнах

Європейського Союзу вже працюють на платформах 43 мільйони європейців і рівень залучення вже 10 відсотків, навіть більше. Тому прошу, будь ласка, на це звернути увагу.

І, закінчую, щодо ініціатив транскордонного співробітництва, економічної дипломатії. Дуже хотів би, щоб врахували цілу систему або підрозділ економічної дипломатії, який буде займатись виключно проблематикою мікрмалого бізнесу і доступу мікрмалого бізнесу, а саме підприємств з оборотом до 10 мільйонів євро на зовнішні ринки і навіть на їх можливу участь в системі державних закупівель європейських країн. Чому? Тому що європейці розглядають таку політику, яка би стимулювала залучення мікрмалого бізнесу до системи державних закупівель країн – не членів Європейського Союзу.

У мене поки все. Ну щоб не займати дуже багато часу, я структурую всі пропозиції і направляю вам. А на завершення, ще раз дякую за цю надважливу ініціативу, і ми маємо зробити все для того, щоб голос мікрмалого бізнесу, який сьогодні продукує 70 відсотків доданої вартості, дві третини робочих місць, цей мікрмалий бізнес був почутий. Дякую, колеги.

МОВЧАН О.В. Дякую, Ігорю Петровичу, за ваш змістовний виступ. Ви великий молодець. І я пишаюсь, що з вами працюю в комітеті, тому що ви так добре досліджуєте тему.

Богдан Кицак мав руку.

КИЦАК Б.В. Вітаю, колеги.

Я буквально коротенько. Якщо ми говоримо про малий і середній бізнес, то я вважаю, що є три ключові фактори, для того щоб він взагалі почав функціонувати і функціонував успішно. Перший - це доступ до людського капіталу, тобто наявність фахової робочої сили, яку можна буде залучити для того, щоб бізнес надавав ту чи іншу діяльність або організовував певне виробництво.

Друге – це наявність і доступ до фінансового капіталу. З цим у нас держава трішки інтенсивно працює і більш-менш з цим добре.

І третє – це відповідно доступ на ринки, де можна продукцію, яка виробляється, реалізувати.

Відносно першого, по кадрах. Хотілося б і рекомендацію, і питання відповідне поставити. Зараз виходить ситуація, що фактично Міністерство економіки, воно ж дає запит на Міністерство освіти відносно того, які найближчим часом потрібні спеціальності

для держави, для розвитку та підтримки економіки. І відповідно це держзамовлення береться і на основі нього формуються відповідні запити на вищі навчальні заклади. Тому питання таке: чи існує якась система збору інформації з бізнесу, що потрібно реально на найближчі роки, які спеціальності будуть затребувані, яким чином це корелюється з тим, що Мінекономіки замовляє у Міністерства освіти по виховуванню спеціалістів або фахових кадрів?

Другий момент. Коли ми говоримо про фінансовий ресурс, я вважаю, що тут потрібно провести певну таку структурування і пріоритетність, тому що держава не може розпилувати свій і так невеликий фінансовий ресурс, підтримуючи абсолютно всі напрямки і сектори економіки, надаючи ті самі 5-7-9 або будь-які інші фінансові інструменти, які зараз працюють. На жаль, комунікуючи з великою кількістю міністерств, які ведуть ті чи інші сектори економіки, у нас відсутня на даний момент певна стратегічність у визначенні того, що нам потрібно розвивати, які сектори, куди рухатися і що буде, і де ми можемо вигравати порівняно з нашими іноземними конкурентами, в яких напрямках. Це призводить до того, що наразі наш фінансовий ресурс просто розпилюється і розмазується, знаєте, як тоненьким маслом у дуже величезній тарілці і це не дає можливості нам з часом зайняти якісь лідируючі позиції хоча б на одному з існуючих ринків, де ми могли б ефективно конкурувати з іншими країнами.

І третій момент, це пропозиція: на наступному тижні запланувати, оскільки йде зараз активне обговорення, "круглий стіл" на Житомирщині, і ми зберемо малий і середній бізнес, і проведемо таке обговорення вже більш з прив'язкою до оригінальної специфіки, тому що це будуть мати, я вважаю, саме регіони більш визначальне значення в загальному контексті розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Дякую.

МОВЧАН О.В. Богдане Вікторовичу, я правильно розумію, що це запрошення було, так?

КИЦАК Б.В. Так.

МОВЧАН О.В. Чи це запрошення тільки для Міністерства економіки?

КИЦАК Б.В. Для Міністерства економіки, для членів економічного комітету. Якщо ми узгодимо на наступний тиждень там дату і час, я думаю, ми там годинку-дві приділимо

для того, щоб з малим та середнім бізнесом Житомирщини обговорити і запропонувати певні корективи, пропозиції до стратегії.

МОВЧАН О.В. Чудово. Дякую, Богдане Вікторовичу.

Давайте, можливо, попросимо Олексія Дмитровича відповісти чи якимось прокоментувати те, що було озвучено, і далі підемо. Ну, просто щоб не забути.

СОБОЛЕВ О.Д. Дякую.

Стосовно зауважень Ігоря Петровича. Дуже багато з них слухних. Повністю погоджуюся, і дякую за них. Ми врахуємо.

Вони так чи інакше, от, наприклад, не знаю там про М-тест або розширення культури підприємництва, про платформу економіку, є такі розділи в стратегії, але можна, звісно, це все підвищити, видимість, і тому дуже чекаємо ваших пропозицій. Я впевнений, що можемо більшість врахувати.

У той же час я хотів би, щоб ми знову-таки ставили перед собою задачі сфокусуватися. Ми зробимо оце порівняння всього, всіх коментарів, які є, і потім нам потрібно буде під час "круглих столів" в тому числі визначитися, на чому ми фокусуємося, тому що все одночасно робити, звісно, мені здається, ресурсів у держави не буде і потрібно буде щось обрати. Але в той же час на цьому етапі нам потрібно все зібрати і потім визначитися.

Стосовно зауважень Богдана Вікторовича. Стратегія частково так і побудована: є окремий розділ про людський капітал, є окремий розділ про доступ до капіталу і фінансування і розділ по конкурентоспроможності, це є розділ про доступ на ринки.

Тепер стосовно системи держзамовлення на освіту. Це просто не мій напрям, його веде Тетяна Бережна. Я знаю, що йде робота над перезапуском цього всього і якраз от в тому ключі, як ви і кажете, щоб було замовлення чітко для тих спеціальностей, які державі потрібні, які нам як країні потрібні, для того щоб вижити. І це дуже гарно б'ється з вашим другим коментарем стосовно стратегічності секторів. Уряд прийняв План України, План економічного розвитку на чотири наступні роки. Там визначені пріоритетні сектори і підсектори, які є, вони описані в плані. У нас там можна на сайті [Ukraine Facility.me.gov.ua](http://UkraineFacility.me.gov.ua) подивитись і план, і саму презентацію по ньому і там ці сектори, вони очевидні, але в тому числі ми дивились разом з міністерствами і робили макророзрахунки, що фокусування на них зможе зробити от макроситуацію краще. Тому що вони і великі і мають значення для національної безпеки, і мають змогу впливати на

загальноекономічний розвиток країни. Це енергетика, агро, ІТ, транспорт, критичні матеріали і промисловість. От в таких секторах ми пропонуємо рухатись і в плані викладені як сектори, так і підсектори, куди потрібно фокусуватись. То зараз потрібно просто нам налаштувати систему, щоб це стратегії були всіх міністерств, воно просувалось, але гадаю, що це буде реально. І так само це і відповідь на замовлення, чому саме ті спеціальності і звідки вони беруться, і на там, не знаю, для 5-7-9, куди фокусуватись програмі. Дякую.

МОВЧАН О.В. Дякую, Олексію Дмитровичу.

Sorry, я без черги, але на правах головуючого зроблю коротку ремарку. Я особисто, вибачайте, колеги, не дуже вірю в ефективність реформ, які націлені на якийсь окремий підсектор підприємництва, тобто там малий і середній або тільки малий, або по конкретних галузях і так далі. Я вірю, я хочу, щоб це було відображено в стратегії якоюсь такою, знаєте, як преамбулою. Бізнесу не треба якихось особливих умов, зробіть просто рівні умови, рівні і справедливі. Тобто якщо є закон, якщо є регулювання, не знаю, ставка податку, нехай вона буде для всіх і нехай держава витрачає ресурси на те, щоб її адмініструвати. Тобто нехай не зловживають, тому що, наприклад, у нас є ФОПи, це якраз яскравий приклад регуляції окремого сектору економіки або категорії суб'єктів.

Ми створили для них певні умови, при цьому ми бачимо велику кількість компаній, які під виглядами ФОПів просто оптимізують податкове навантаження, використовуючи таку організаційно-правову форму. І це мова йде не тільки там про айтівців, а це і рітейл, і багато чого іншого. І тут питання звичайно ж відповідальності профільних відомств типу податкової і Мінфіну, куди вони дивляться, як вони таке адмініструють.

Але інше питання, що ми з вами, тобто політики, от полісімейкери в блоці економіки, продукуємо такі рішення в рамках підтримки МСБ, наприклад. Тобто я за те, щоб правила були рівні, їх було небагато, але вони були обов'язкові для виконання. Тому це якось важливо десь зафіксувати, тому що це стратегія на багато років.

Давайте члени комітету... Ярослав Іванович. І далі по іншому... Вибачте, Олександр тримає руку. Це ви хто?

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Маріковський.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді Ярослав Іванович, потім Маріковський.

РУЩИШИН Я.І. Дякую. Шановні колеги, даруйте, якщо в мене буде перериватися зв'язок. Щось зле сьогодні у мене з тим.

Не згоден, Олексію Васильовичу, з такою заявою. Само не проросте. Треба таки підливати і треба трошки добрив де-не-де дати і бур'яни треба як мінімум навколо прибирати. І власне в контексті того у мене є питання до пана Олексія. Я би просив, якщо можна, на наступні рази давати мапу всіх стратегічних документів чи програмних документів, які стосуються в даному випадку малого і середнього підприємництва, МСП тобто. Бо мені в цьому документі забракло власне, якраз про це говорив і Богдан, забракло, де ми будемо прориватися на світових ринках, де ми будемо включатися в ланцюги доданої вартості високої.

Бо якщо ми просто створимо умови і в даному випадку ми просто наздоганяємо, виконуючи всі директиви ЄС, ми просто створюємо такі самі умови, як в ЄС. Це означає, що ми можемо залишитися тим самим підрядником з дешевшою робочою силою для ЄС і для цілого всього світу. І мені цього бракує. Якщо це відображено і є предметом розгляду програми з інновацій до 2030 року, то було б добре, щоб воно в преамбулі було сказано. Якщо це економічна, яку ви назвали, також було б добре, щоб воно в преамбулі було сказано. Бо все, дійсно, я згоден з вами, також ми робити не зможемо.

І маю ще два питання крім цього і прошу коротенько, якщо можна. Чи узгоджується і як узгоджується стратегія відновлення сталого розвитку та цифрової трансформації з національною стратегією доходів? Там є питання щодо збільшення навантаження, запровадження товарного обліку, реформування спрощеної системи оподаткування?

І також наступне питання ще. Мінекономіки спільно з Мінцифрою створили у лютому сервіс для обробки скарг, пропозицій Puls.gov.ua. Чи є аналіз звернень бізнесу, малого і середнього, на цей сервіс, які найбільш поширені скарги і як уряд на них реагує? Дуже дякую за лаконічні відповіді.

СОБОЛЕВ О.Д. Дякую за пропозицію про мапу стратдокументів. Це дуже важливо, прямо, мені здається, розділ написати, як воно синхронізовано з усіма документами. Так, так само стратегія синхронізувалася і з Укрпланом, і зі Стратегією інновацій, і з Мінфіном ми зараз так само її узгоджуємо, щоб вона відповідала стратегії доходів. Просто немає фінальних якихось версій, коментарів, тому я на зараз не можу сказати, які там є проблеми в неузгодженості. Але те, що вона буде відповідати одна одній, це сто відсотків, тому що просто вона буде затверджена Кабміном і Мінфін не пропустить таке.

І стосовно Пульсу. Зараз Пульс - це альфа-версія. Тобто він тестується. Дуже швидко запустили систему. Там є кілька десятків скарг, які опрацьовуються і нами, і Офісом Ради бізнес-омбудсмена. Але просто немає сенсу їх збирати, виокремлювати якісь напрямки, тому що дуже мала вибірка. Ми їх запустимо трохи пізніше, більше це все розширимо і допрацюємо цю систему. Але ми знаємо, на що скаржиться бізнес: доступ до фінансування, доступ до робочої сили, на якісь обмеження і питання до податкової зазвичай в першу чергу з'являються. То такі дослідження, вони існують. Просто Пульс дозволить це робити не в портальному режимі, як зараз зазвичай відбувається, а в більш реальному, просто система лише будується. Дякую.

МОВЧАН О.В. Дякую.

Олександр Маріковський.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Доброго дня, колеги. Дякую за презентацію, пане Олексію. У мене таке бачення щодо презентації, хотів би поділитися з вами. По-перше, на мій погляд, стратегії не вистачає цифр прогностичних, показників, які б показували нам, наскільки кожний напрямок в економічному плані може бути пріоритетним. Я думаю, що можна було б по цифрах цих поговорити, тільки запрошуйте, будь ласка, на ці "круглі столи", можна було б долучитися і моєю командою попрацювати з цими цифрами, цими напрямками.

Бо я, наприклад, бачу таке, що міністерство працює в умовах війни, в умовах постійної невизначеності, зміни ситуації ризиковості, умовно кажучи. Тому тут унікальні, скажімо так, скіли міністерство демонструє для того, щоб хоч щось прогнозувати, якусь стратегію будувати в умовах війни.

Але тим не менше, ми знаємо, що є плани Маршалла, існуючі в минулому столітті, які фінансували розвиток економіки, і мені бракує дійсно такого розуміння плану Маршалла, де візьмуться великі гроші, які будуть перерозподілені на драйвери економіки і які мають стимулювати швидке зростання нашої економіки, щоб ми могли в якійсь перспективі – 2030 року, 2035 року – розвинутися до економіки, яка тримає себе на плаву і повертає борги нашим позичальникам.

У мене є пара нюансів, які я не побачив у цій презентації. Я мислю наступним чином, що у нас українці – це здібні інтелектуальні люди і підприємливі, їм потрібно звісно забезпечити доступ до швидких дешевих ресурсів, але не тільки із казни, а і можливість співпрацювати з інвестором. Це значить, що держава якось має стимулювати,

щоб наш підприємець знайомився з інвесторами, проводив з ними різні раунди переговорів, і це його стимулювання я, на жаль, не бачу так само, як не бачу стимулювань виставкової діяльності, міжнародної виставкової діяльності для українських підприємств, хоча ми розуміємо, що у світі "полюють", виставки – це спосіб полювати за інвестиціями. А ми розглядаємо так, начебто наша україноцентрична модель економіки – це значить, що ми начебто самі розвиваємося і думаємо, що капітали самі прийдуть і попросяться. Насправді, в усьому світі їх шукають, їх завойовують, ці капітали, і нам потрібно на це також фокусуватися, на мій погляд.

Друга історія: ратифікація зони вільної торгівлі з Туреччиною. Незабаром, як ми розуміємо, буде ратифікована обома парламентами Угода про вільну торгівлю. І також не видно... У нас є європейські прагнення, європейська стратегія, але немає стратегії азійських ринків. Туреччина могла би виступити в ролі якісного хабу розвитку нашого шляху економічного. Це також не побачив тут і, можливо, воно зашите в різних інших напрямках.

Далі. Знаєте, ситуація така, що я слухав вас на різних форумах, ви казали, що нам потрібно стимулювати повернення людей в Україну як людського капіталу, так? А я вважаю так, що це настільки складна задача, що її не можна цілеспрямовано виправити саме поверненням, так? Тобто коли буде певний рівень багатства населення, то люди будуть повертатися самі. Але можна зараз стимулювати, щоб українці за кордоном робили в інтересах України свою діяльність, займалися діяльністю в інтересах України.

Яка це може бути стратегія? Ми всі розуміємо, що можна українцям влаштовуватись у великі компанії, завойовувати там позиції, доходити до топ-менеджмента і затягувати топ-менеджерів в Україну для залучення їх інвестицій, завезення їх технологій і все інше, тобто якимось стимулювати діяльність людей за кордоном, які там знаходяться.

Також не побачив стимулювання високотехнологічних корпорацій заходити сюди, до наших українців. Хотілось би, щоб ми... Ростислав Шурма на одному з форумів сказав, що ми не можемо прагнути бути високотехнологічною країною, яка розвиває високі технології. А на мій погляд, це історія довготривалої смерті, тому що виходить, що у нас Польща поруч, яка залучає мікрочіпи, вже розвиває, з Intel має угоду інвестиційну велику, і, умовно кажучи, незабаром ми будемо залежні від Польщі щодо високих технологій. Не тільки від Польщі, від всього світу ще більш залежними будемо ставати з роками. Тому нам важливо зрозуміти, що війна дає нашій країні можливість стимулювати і високі технології, тим самим ми можемо комунікувати з великими корпораціями по світу і

стимулювати інститути для створення фахівців інженерного фаху, якісного інженерного фаху, і це, мені здається, надважливо, надпріоритетно в довготривалій перспективі нашого добробуту. І як-то кажуть, є драйвери економіки, які зараз, в умовах ризиків, можуть "витягувати". Це агропереробка, це militar, mill task. Я належної участі цих драйверів по стратегії також не відчув і не побачив. Можливо, вони також десь "зашиті" в різних там пунктах, які не проглядаються, не очевидні. Тому я хотів би так, допомагати формувати цю стратегію і напрацьовувати якісні рішення щодо такого напрямку, якщо будуть враховані побажання от ці, як мінімум, ті, що зараз висловлюють. Дуже дякую.

МОВЧАН О.В. Дякую, пане Олександрє.

Людмила Буймістер.

БУЙМІСТЕР Л.А. Дякую, колеги.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. А відповіді не потрібно? Вибачте. Мені відповіді, Олексію, не потрібно?

МОВЧАН О.В. Я думаю, що давайте Людмила Анатоліївна виступить...

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Дякую, пане головуєчий. Якщо чесно, то до всіх треба якось однаково ставитися. На мій погляд, це буде справедливо.

МОВЧАН О.В. Ні, дивіться...

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Ну все. Добре.

БУЙМІСТЕР Л.А. Давайте почуємо відповідь Кабінету Міністрів, а потім я озвучу свої питання до вас.

МОВЧАН О.В. Давайте, Олексію.

СОБОЛЄВ О.Д. Дякую. По цифрах. Вони є в самому тексті стратегії, їх немає в презентації. І там власне і КРІ прораховані, і частина, але давайте ми подивимось, чи

можна ще їх висвітлити в презентації, будемо додавати. По запрошенню на "круглі столи" - сто відсотків.

Стосовно плану Маршалла. План Маршалла, якщо рахувати в наших цінах, це 20 мільярдів доларів, щось таке було. У нас є "план України", який на 50 мільярдів євро. І там є інвестиційний компонент - 7 мільярдів гарантія, яка має сюди залучити 30-40 мільярдів євро інвестицій через МФО наступні там 4 роки.

Що ми зараз розуміємо? Що, скоріш за все, буде ситуація така на початку наступного року, коли оцього ресурсу буде більше, ніж проектів в українському бізнесі, bankable проектів. Тобто це дуже велика різниця, коли ви казали про їх інвестиційну привабливість, так, і створення от цього... Недостатня кількість українських бізнесів співпрацюють хоча б з українськими банками. І це обмежує власне їх розвиток і обмежує можливість зростання, і обмежує ВВП.

І на вирішення частини цієї проблеми і направлена в тому числі стратегія, там є таке. Тобто я до того, що от в Укрплані розписані там і сектори, механізми фінансування, як вони будуть, і саме фінансування є. Тому наша задача в першу чергу напрацювати ті бізнеси, які можуть мати партнерства з європейськими іноземними компаніями, які б мали там більший доступ до капіталу, які б могли залучати це фінансування в європейське і розвиватись з ним.

Стосовно міжнародної виставкової діяльності. Є у нас Офіс розвитку підприємництва, який спонсорує і проводить дуже багато виставок. Ми подивимось всередині, чому є сприйняття... Ну цього точно недостатньо, тому що у нас немає стільки ресурсів, але вони багато роблять. Ми ще раз подивимось, що можна зробити, щоб робити більше і щоб більше людей про це знали.

Стосовно повернення українців. Ми просто з досліджень знаємо, що навіть зараз є 10-20, згідно різних досліджень, 10-20 відсотків українців, які готові повертатись зараз. Їм потрібно там виконати певні умови, але вони повернуться. Ну тобто в опитуваннях вони кажуть, що ми готові. Тому наше питання перше – залучити їх.

Друге. Для інших. Ми дивились на досвід того, що траплялось в балтійських країнах при об'єднанні з ЄС, і починається така трудова міграція. Тобто можливо зробити програми, коли людина працює пів року в Євросоюзі, пів року – тут, можливо домовлятись з тими компаніями європейськими, які готові сюди інвестувати і виходити, щоб вони наймали там українців і сюди їх нам привозили на *(нерозбірливо)* і так далі. Але звісно, ну таких програм...

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Так, бо оце всі напрямки, які цікавлять дуже.

СОБОЛЕВ О.Д. Дякую.

І по інженерному фаху. Є ціла інноваційна частина і там оце описується, те що ви згадували. Мені здається, ми дуже якби інлайн по всьому і ми будемо залучати. Дякую.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Дякую.

МОВЧАН О.В. Людмила Анатоліївна.

БУЙМІСТЕР Л.А. Дякую.

Колеги, у мене дуже короткий насправді коментар і три питанням. По-перше, вітаю з такою величезною проробленою роботою і уряд, і всіх, хто долучався до неї, і членів комітету зокрема. У нас вже озвучувалось сьогодні Олександром, по-моєму, питання щодо військово-промислового комплексу, і я трошки конкретизую щодо моєї специфіки. Нам треба подивитися з урядом, я тут запрошую і вас до себе, і себе до вас щодо захисту прав інтелектуальної власності. Тому що для малого і середнього бізнесу це одна з ключових ознака, тим паче для Європейського Союзу, успішності взагалі.

І саме ці правила, які діють в конкурентному середовищу по інноваціях, вони будуть визначальними для успішності роботи на *(нерозбірливо)* тих політик, які ми будемо запроваджувати. Тому тут пропоную провести такі короткі консультації на цю тему.

А друге, от до мене особисто дуже часто звертаються представники наших креативних індустрій, і хто знає, хто ознайомлений, у Європі, насправді за правилами Європейського Союзу це такі одні з головних драйверів так само сфери малого, середнього бізнесу в країнах ЄС, і вони на сьогодні найбільше питань ставлять: а на що нам орієнтуватися і дайте нам якісь дороговкази державних політик щодо креативних індустрій.

Тому оце питання я б не забувала, бо я розумію, що це, можливо, не стоїть на перших шпальтах у нас сьогодні у пріоритетах під час війни, але це точно один з пріоритетів Європейського Союзу і побудови їхньої економіки малого, середнього бізнесу. Ну і для нас важливо, тому що це той продукт, який ми сьогодні можемо дуже легко експортувати. І на прикладі NFT, і зборів, які, наприклад, роблять наші волонтери, ми сьогодні вже бачимо, що це ефективний інструмент залучення грошей в українську економіку. Так що дякую. І до зустрічі робочої по всіх питаннях.

А по креативних індустріях, якщо можна, коментар від міністерства.

СОБОЛЕВ О.Д. По інноваційному. Є стратегії інновацій, і тут інноваційний блок, і воно перетинається, і там є частина про захист інтелектуальної власності, яку треба посилити, щоб це робити. Мені здається, воно існує, хоча подивимося, як можна підсвітити.

БУЙМІСТЕР Л.А. Воно існує. Я запрошую його далі розвивати вже в законодавчі зміни, бо у нас теж це в пріоритетах стоїть комітету і підкомітету мого зокрема.

СОБОЛЕВ О.Д. Друге. Стосовно креативних індустрій. Є частина в Укрплані. Тут воно згадується в інноваціях і власне стратегії інновації, яка ширше цю тему розкриває, якось так воно працює.

Просто, мабуть, отой коментар, коли про стратегічні документи, які перетинаються з цією стратегією МСБ, якщо його краще висвітлити, мені здається, це буде враховано.

МОВЧАН О.В. Дякую, Олексію.

БУЙМІСТЕР Л.А. Дякую.

МОВЧАН О.В. У мене є питання по КРІ стратегії. Тут є у вас слайди. Мені здається, що якась вона дуже поміркована, ну така обережна у вас стратегія. Тому що тут цифри. Наприклад, ви берете, у базовому році частка суб'єктів МСБ у загальному обсязі доданої вартості зараз 70, на 30-рік – 75. Або, наприклад, такі питання: місце України в Global Innovation Index на 2022 рік – 57-е місце, а на 2030-й – 30-40. Тобто не дуже динамічне за 10 років, за 8 років, просування. Або, наприклад, (*не чути*) і 5,8 мільйона на 2030-й. Наприклад, (*не чути*) показник, він за рахунок чого має відбутися? Люди виїхали. Тобто де взяти? Чи це люди перейдуть з великого бізнесу в МСБ, чи ми піднімемо, наприклад, пенсійний вік і вони стануть просто економічно активним населенням і підуть працювати. Тобто є якісь речі, які, перше, не зрозумілі, або те, що я сказав, неамбітні за достатньо довгий період.

СОБОЛЕВ О.Д. Коротенько скажу. Можна поставити будь-яку цифру, це ж не проблема. Просто на пій погляд, навпаки, це занадто амбітні показники. Чому? Тому що все це макроефект, який і складно спрогнозувати, і буде складно виконати.

Стосовно, наприклад, місця України в Global Innovation Index. Можна подивитися за минулі 10 років, наскільки ми просунулися нагору, і додати ще 10 пунктів чи 10 місць. Ні, це 10 пунктів. А 10 пунктів – це приблизно отакий темп, який є там, враховуючи, що у нас в країні війна.

МОВЧАН О.В. Тобто який був раніше, останні 10 років?

СОБОЛЕВ О.Д. Там треба в деталі дивитися. Але опора, вона на це, вона на якусь реальність, яка була раніше, і оці темпи.

Тепер стосовно кількості працівників. У нас зараз безробіття більше 18 відсотків. Основна частина - зв'язана, і в тому числі те, що Ігор Петрович казав, це не збільшення пенсійного віку, це залучення категорії людей, які готові працювати зараз, а які там неактивно працюють, і їх можна залучати, якщо мати відповідні напрями програми. І таким чином будемо це стимулювати. Але там можемо проговорити детально.

МОВЧАН О.В. Тоді цікавий блок, який ми зараз не будемо обговорювати, але я хотів би дізнатися більше. Ось є два рейтинги: Global Innovation Index й Economic Freedom Index. Ну, взагалі рейтинги – це дуже така маніпулятивна штука, але там є часто правильні речі. Умовно, там написано: швидкість створення компаній, оцінка rule of law, ну, я не знаю прямо структури цих індексів, але зазвичай там дуже багато показників, які сумуються, агрегуються і якось ведуться. Є абсолютні показники, є суб'єктивні показники, типу рівня rule of law. Чи є у вас конкретний план виконання або досягнення цілей по цих показниках?

Тобто що має відбутися в кожному конкретному підпункті кожного індексу для того, щоб було досягнуто от таких результатів? Тому що часто індекс взагалі жодним чином не пов'язаний з вашим міністерством і з нашим комітетом, наприклад, тобто це там, як поводять себе правоохоронці чи, не знаю, якась стабільність податкової системи.

СОБОЛЕВ О.Д. Так і є. Business Freedom вужчий, ніж глобальний індекс, це суперправильне зауваження і це, власне, те, на чому наголошували, що потрібно враховувати в стратегії, в тому числі ті сфери, за які Міністерство економіки менш

відповідає, але які все одно дуже сильно на МСП впливають. І мені здається, просто після доопрацювань воно в стратегії з'явиться. Не по всіх підпунктах цього індексу є плани, по частині дійсно є, і те, що стратегія робить, воно і веде до підвищення цього індексу.

МОВЧАН О.В. Окей, дякую.

Борис Емельдеш, у вас рука.

ЕМЕЛЬДЕШ Б.О. Добрий день, вітаю. Дякую за те, що надали можливість висловитись. Ігорю Петровичу взагалі респект за його виступ. Хотів запитати, ну мені, знаєте, вже нічого не залишилося після його виступу що говорити. Хотілось би запитати просто в Олексія Дмитровича, він був присутній під час форсайту, який ми робили з 70 асоціаціями від бізнесу, то враховані ці пропозиції чи ні в стратегії? Чи вони будуть враховані?

СОБОЛЕВ О.Д. Ми зараз якраз опрацьовуємо і під час "круглих столів" будемо це обговорювати, що можна врахувати, що ні, між чим і чим доведеться обирати. До цього якраз і готуємось.

ЕМЕЛЬДЕШ Б.О. Дякую. Тоді нас запрошуйте, щоб ми брали участь. Все, дякую.

МОВЧАН О.В. Дякую, Борисе.

Тоді ми з вами переходимо, якщо немає більше питань і зауважень, до голосування.

Значить, першою нам треба інформацію заступника Міністра економіки з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Соболева Олексія Дмитровича щодо презентації проекту Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого та середнього підприємництва на період до 2027 року взяти до відома.

Шановні колеги, давайте голосувати.

Буймістер Людмила Анатоліївно.

Кисилевський.

Кицак.

КИЦАК Б.В. За.

МОВЧАН О.В. Колтунович.

Кубів.

КУБІВ С.І. За.

БУЙМІСТЕР Л.А. Буймістер – за, вибачаюсь.

МОВЧАН О.В. Лічман.

ЛІЧМАН Г.В. За.

МОВЧАН О.В. Магомедов.

Маріковський.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Маріковський – за.

МОВЧАН О.В. Марчук. Ігорю Петровичу, не чую вас.

МАРЧУК І.П. За.

МОВЧАН О.В. Мовчан – за.

Наталуха не голосував.

Руцишин.

РУЦИШИН Я.І. За.

МОВЧАН О.В. Тарута. Тарути немає, да?

Шевченко.

І Янченко.

Так, шановний секретаріат, у нас є голоси?

КИЦАК Б.В. Кицак "за" порахували?

МОВЧАН О.В. Так, порахували.

СЕКРЕТАРІАТ. 8 - за. Є.

МОВЧАН О.В. Є. Дякую.

Тоді переходимо до наступного. Ми вичерпали основну частину порядку денного. Тепер у нас пункт "Різне". Я тоді швиденько по ньому пройдуся. Це окремо те, що було зазначено раніше.

Так, була пропозиція в пункті "Різне" щодо призначення позаштатних консультантів Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку.

Ярославе Івановичу, ви пропонували Лабу Мирослава Стефановича, аналітика експертно-економічної платформи призначити позаштатним консультантом. Правильно?

РУЩИШИН Я.І. Так точно. Так. Це достойна особа, яка має великий досвід якраз в регулюванні і в дерегуляції, в основному.

МОВЧАН О.В. Чудово. Я вам довіряю.

Нам треба проголосувати за це рішення. Зараз я відкрию.

Шановні колеги, голосуємо за призначення пана Лаби Мирослава Стефановича радником комітету.

Буймістер.

БУЙМІСТЕР Л.А. За.

МОВЧАН О.В. Кисилевський.

Кицак.

КИЦАК Б.В. За.

МОВЧАН О.В. Колтунович.

Кубів.

КУБІВ С.І. За.

МОВЧАН О.В. Лічман.

ЛІЧМАН Г.В. За.

МОВЧАН О.В. Магомедов.

Маріковський.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Маріковський - за. Мирослава Лабу знаю з 2010 року.

МОВЧАН О.В. Чудово.

Марчук.

МАРЧУК І.П. За.

МОВЧАН О.В. Мовчан - за.

Наталуха.

Руцишин.

РУЦИШИН Я.І. За.

МОВЧАН О.В. Тарута.

Шевченко.

Янченко.

Далі. Рішення є, шановний секретаріат. Правда?

СЕКРЕТАРІАТ. 8 - за. Рішення є.

МОВЧАН О.В. Чудово. Дякую.

Тоді наступне питання. Ставлю на голосування питання призначення позаштатним консультантом Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку Каленкова Олександра Федоровича, президента організації "Укрметалургпром". Це вже від Дмитра Андрійовича.

Шановні колеги, голосуємо.

Буймістер.

БУЙМІСТЕР Л.А. Не могу не підтримати пана Олександра. За.

МОВЧАН О.В. Так.

Кисилевський.

Кицак.

КИЦАК Б.В. За.

МОВЧАН О.В. Колтунович.

Кубів.

КУБІВ С.І. За.

МОВЧАН О.В. Лічман.

ЛІМАН Г.В. За.

МОВЧАН О.В. Магомедов.

Маріковський.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Маріковський - за.

МОВЧАН О.В. Марчук.

МАРЧУК І.П. За, Олексію Васильовичу.

МОВЧАН О.В. Мовчан - за.

Наталуха.

Руцишин.

РУЦИШИН Я.І. За.

МОВЧАН О.В. Таруга.

Шевченко.

Янченко.

Так, далі є пропозиція Богдана Вікторовича Кицака створити робочу групу з підготовки до другого читання проекту Закону про ринок деревини, реєстраційний номер 4197-д. Правильно, Богдане Вікторовичу? Так, і призначити його, Богдана Вікторовича, головою цієї робочої групи. Тоді голосуємо.

Буймістер.

БУЙМІСТЕР Л.А. Богдану Вікторовичу удачі. Я - за.

Але така ноша непроста.

МОВЧАН О.В. Дуже непроста. Але ми поряд.

Кисилевський.

Кицак.

КИЦАК Б.В. За.

МОВЧАН О.В. Колтунович.

Кубів.

КУБІВ С.І. За.

МОВЧАН О.В. Лічман.

ЛІЧМАН Г.В. За.

МОВЧАН О.В. Магомедов.

Маріковський.

МАГОМЕДОВ М.С. Магомедов - за.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Маріковський - за.

МОВЧАН О.В. Марчук.

МАРЧУК І.П. За. І бажаю успіхів.

МОВЧАН О.В. Мовчан - за.

Наталуха.

Руцишин.

РУЦИШИН Я.І. За.

МОВЧАН О.В. Тарута.

Шевченко.

Янченко.

Наступне питання. Тоді ми робочу групу утворили і призначили...

КИЦАК Б.В. Є бажання - долучайтесь.

МОВЧАН О.В. Так. Ну дивіться, це ж у нас робоча група коли створюється, то всі члени комітету є членами робочої групи. Тобто це якби по *(нерозбірливо)*.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Олексію Васильовичу! "Круглий стіл" на 2 квітня треба щоб проголосували.

МОВЧАН О.В. Так, "круглий стіл". А давайте тоді, треба сформулювати. Це ви вже визначилися з датою, так? Це вже остаточно?

КИЦАК. 2-го засідання комітету на першу половину дня. І на 14.00 є слот для того, щоб провести фізично.

МОВЧАН О.В. Так "круглий стіл" має бути на Житомирщині чи...

КИЦАК. Ні. Це "круглий стіл" по питанню підготовки до другого читання законопроекту про ринок деревини. І ми збираємо всіх стейкхолдерів для того, щоб проговорити всі базові моменти, які є.

МОВЧАН О.В. Так. Окей. В рамках робочої групи можливо це можна зробити? Нам навіщо голосувати? Тобто ми вам вже дали повноваження, ви можете всіх збирати.

КИЦАК. Секретаріат сказав, що якщо це "круглий стіл" на базі комітету, то потрібно проголосувати, ну формально.

МОВЧАН О.В. Давайте. Шановний секретаріат, Вікторіє Павлівно, давайте поговоримо.

ШЕСТОПОВАЛОВА В.П. Законопроект №4197 можна опрацьовувати відповідно в робочій групі. А "круглий стіл", це Житомирщина, що стосується малого підприємництва, Богдан Вікторович пропонував. За це треба голосувати, якщо він наполягає на цій пропозиції.

МОВЧАН О.В. Все, тепер зрозуміло. По 4197-д ми розібралися. Богдане Вікторовичу, у вас є всі бразди для того, щоб скликати всіх на базі комітету. Ми вам ці повноваження визначили.

Тепер по виїзному по малому і середньому підприємництву, це має бути нарада чи "круглий стіл" на Житомирщині?

КИЦАК. "Круглий стіл" можна так.

МОВЧАН О.В. "Круглий стіл" на Житомирщині. З відкритою датою робимо, так?

КИЦАК. Можна з відкритою датою. Але це потрібно з Міністерством економіки узгодити. Я думаю, найближчим часом ми зробимо.

МОВЧАН О.В. Окей. Тоді ми проголосуємо про проведення такого "круглого столу" на Житомирщині. Пропоную підтримати...

МАРЧУК. Олексію Васильовичу, я вибачаюсь. Я би хотів додати, що я думаю, що на Хмельниччині теж треба проводити "круглий стіл", особливо в контексті мікрмалого бізнесу. Тоді я би просив, якщо це можливо, давайте об'єднаємо. Можна ці два питання об'єднати?

МОВЧАН. Об'єднаємо Житомирщину і Хмельниччину. Тоді давайте визначимося з цим наступного разу.

МАРЧУК. Різні дати треба поставити.

МОВЧАН О.В. Шановні колеги, дивіться, якщо ми не знаємо ще дати, тобто нам...

КИЦАК. Так, ми з відкритою датою зробимо та й усе.

МАРЧУК. Добре. Дякую, Олексію Васильовичу.

МОВЧАН О.В. Тобто ви хочете також проголосувати зараз на Хмельниччині, пропонуєте?

КИЦАК. З відкритою датою, для того щоб узгодити конкретну дату вже з Міністерством економіки.

МОВЧАН О.В. Домовилися. З міністерствами. Окей.

Тоді ставлю пропозицію, я поставлю одним питанням, про проведення "круглих столів" з відкритою датою по питанню підтримки розвитку малого і середнього бізнесу на Житомирщині і Хмельниччині, як запропонували члени комітету. Якщо ніхто не проти, давайте голосувати.

Буймістер.

БУЙМІСТЕР Л.А. За.

МОВЧАН О.В. Кисилевський.

Кицак.

КИЦАК Б.В. За.

МОВЧАН О.В. Колтунович.

Кубів.

КУБІВ С.І. За.

МОВЧАН О.В. Лічман.

ЛІЧМАН Г.В. За.

МОВЧАН О.В. Магомедов.

МАГОМЕДОВ М.С. За.

МОВЧАН О.В. Маріковський.

Марчук.

МАРЧУК І.П. За.

МОВЧАН О.В. Мовчан - за.

Наталуха.

Руцишин.

РУЦИШИН Я.І. За. Даруйте, якщо вставляю. Може, тут варто визначити тематику, прив'язану до регіону, щоб ми про одне й те саме не говорили.

МАРЧУК. Обговорення стратегії.

МОВЧАН О.В. Так. Окей.

Таруга.

Шевченко.

Янченко.

Руцишин, я вас назвав, так?

РУЦИШИН Я.І. Я сказав - за. Так.

МОВЧАН О.В. Так, Шевченко, Янченко немає.

Все. Тоді тут вирішили. Це вже ви організаційно домовляйтесь з міністерством. Так, рішення є - пише мені секретаріат.

І останнє голосування в пункті "Різне". Щодо звернення комітету до Кабінету Міністрів України щодо отримання інформації про вплив мораторію на експорт

необробленої деревини на розвиток лісозаготівельної, деревообробної та меблевої галузей України та позицію Кабінету Міністрів України щодо продовження мораторію.

Ставлю на голосування.

Богдане Вікторовичу! Я так розумію, що ви надасте проект звернення в нашому чаті? Чи вже надали?

КИЦАК Б.В. Так, я зараз скидаю проект звернення, там буквально 4 позиції, для того щоб Кабінет Міністрів офіційно надав і ми могли врахувати для підготовки до другого читання і відповідно в діалозі з нашими європейськими партнерами у нас не було ніяких диспозицій.

МОВЧАН О.В. Чудово. Ну правильно, в рамках опрацювання до другого читання 4197, це важлива інформація.

Шановні колеги, голосуємо.

Буймістер.

БУЙМІСТЕР Л.А. За.

МОВЧАН О.В. Кисилевський.

Кицак.

КИЦАК Б.В. За.

МОВЧАН О.В. Колтунович.

Кубів.

КУБІВ С.І. За.

МОВЧАН О.В. Лічман.

ЛІЧМАН Г.В. За.

МОВЧАН О.В. Магомедов.

МАГОМЕДОВ М.С. Магомедов - за.

МОВЧАН О.В. Маріковський.

Марчук.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Маріковський - за.

МАРЧУК І.П. За - Марчук.

МОВЧАН О.В. Мовчан - за.

Наталуха.

Руцишин.

РУЦИШИН Я.І. За.

МОВЧАН О.В. Тарута. Шевченко. Янченко.

Так, шановні колеги, значить, в пункті "Різному" ми проголосували все. Тепер два повідомлення.

2 квітня 2024 року об 11-й годині в режимі відеоконференції буде засідання комітету, на якому заступниця міністра економіки має презентувати проект змін до Закону "Про публічні закупівлі".

3 квітня об 11-й годині у будівлі Верховної Ради за адресою вулиця Липська, 3 заплановано проведення "круглого столу" на тему: "Діалог з міжнародними компаніями про інвестиції в українську економіку в умовах війни.

Шановні колеги, офіційна програма вичерпана від мене. Але я бачу, у Людмили Анатоліївни є рука, можливо й в інших колег є пропозиції.

Людмила Анатоліївно, вам слово.

БУЙМІСТЕР Л.А. Дякую.

Шановні колеги, перша пропозиція. Я зараз активно беру участь в обговоренні до другого читання Закону про мобілізацію, як ви можете собі уявити, і якраз дуже багато ключових норм, на сьогодні Міністерство оборони посилається на порядок, розробкою і контролем впровадження якого займається Міністерство економіки. Я зараз кажу про бронювання від мобілізації.

Ми дуже багато обговорювали різних підходів на комітеті. Комітет національної безпеки все одно стоїть на позиції, щоб все це віддавати на підзаконне регулювання Кабінету Міністрів, Міністерству економіки, що в принципі правильно в періоді дії воєнного стану, але ми не можемо пускати цей процес на самотьок, адже ви, мабуть, краще мене знаєте, бо в моїй бульбашці хоча би половина бульбашки військові, які вважають, що всіх треба на фронт, але все одно є дуже багато звернень від бізнесу, які просять, щоб якісь домовки Кабінетом Міністрів були визначені і прокомуніковані як принципи для бізнесу.

Виходячи з цього, є пропозиція провести спільне засідання, запросити Міністерство економіки і Міністерство оборони на комітет і сісти та обговорити з ними підходи по цих постановах Кабінету Міністрів, які приймаються, по бронюванню співробітників і держслужбовців, і всього іншого, зокрема і бізнесу. Таке обговорення, я думаю, що можна проводити, починаючи вже з наступного тижня, тому що відповідні майже всі статті в Законі про мобілізацію до другого читання ми вже пройшли. Тому можемо зараз вже це питання виносити на засідання комітету, десь на наступний тиждень. Я вважаю, що це важливо і нам би треба було включитися в цей процес.

А друге питання. Ми там розглядали колись з вами на комітеті, щоб зібратися і у вузькому закритому колі з радниками комітету провести дискусію. Я там писала колись в чат. Давайте визначимо дату, коли всім буде зручно. Бо є два підходи: або це зробити на вихідних, присвятити цьому вихідний день, щоб не займати робочий, або все ж таки, якщо всі схильні більше на робочий день, тоді будемо визначати дату і проводити.

МОВЧАН О.В. Дякую, Людмилу Анатоліївно. По першому питанню я так думаю, що нам треба було би з Дмитром Андрійовичем проговорити, як правильно підійти, тобто чи через засідання комітету, чи якісь інші інструменти. Тобто давайте просто зараз приймати рішення не будемо, з ним поговоримо.

БУЙМІСТЕР Л.А. А ми зараз не голосуємо все одно.

МОВЧАН О.В. Да.

Щодо другого також не знаю. Тут треба погодити.

БУЙМІСТЕР Л.А. Просто прохання в Вацап відписатися, кому як краще.

МОВЧАН О.В. Дивіться, кажуть, що є регулярні зустрічі із радниками, точніше, не є, а будуть. Це останній понеділок місяця, кожного місяця останній понеділок. Це значить, що можна вже приходити на ці зустрічі. Тобто Дмитро Андрійович цей інструмент вже реалізовує. Тобто ми можемо помітити собі всі і на ці регулярні зустрічі говорити.

БУЙМІСТЕР Л.А. Тоді прохання до секретаріату, якщо можна, просто нам нагадувати про це, тому що у вирі величезної кількості подій просто можемо забувати про це. Дякую.

МОВЧАН О.В. Дякую, Людмила Анатоліївна.

Шановні колеги, у нас вичерпано порядок денний. Я дякую вам за роботу, дякую міністерству за стратегію. Але вони вже пішли. Тому до зустрічі.